

Studeren loont. Inkomens van afgestudeerden in het mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs¹⁾

Martine de Mooij, Marleen Geerdinck, Lotte Oostrom en Caroline van Weert

Een opleiding heeft een positieve invloed op het individuele inkomen na afstuderen. Hoe hoger de opleiding, hoe hoger het inkomen. Academici verdienen gemiddeld twee keer zoveel als mbo'ers en anderhalf keer zoveel als hbo'ers. De inkomensverschillen zijn groter naarmate men ouder is. Jonge academici verdienen al meer dan hun leeftijdsgenoten op mbo-niveau, maar vooral oudere academici lijken een behoorlijk financieel voordeel van hun opleiding te hebben. Ook tussen opleidingsrichtingen zijn er verschillen in inkomen na het afstuderen. Zo is het inkomen gemiddeld het hoogst bij afgestudeerden in een juridische richting. Binnen de opleidingsrichtingen zijn de inkomensverschillen het grootst bij personen met een opleiding in de zorg of economie. Bij beide richtingen stijgt het inkomen sterk met het opleidingsniveau.

1 Inleiding

In de periode 1997–2009 zijn leningen een steeds groter deel van de overheidsuitgaven aan studiefinanciering gaan uitmaken. In 2009 bestond de helft van de overheidsuitgaven aan studiefinanciering uit een lening, in 1997 was dat nog 20 procent. Dit heeft onder andere te maken heeft met de invoering van de prestatiebeurs in 1996/'97, waarbij de lening bij uitloop van de studie over de vastgestelde studieduur, niet wordt omgezet in een gift (Elbers, 2011). De afgelopen jaren vindt er een discussie plaats of het aandeel dat studenten zelf aan hun studie bijdragen niet nog verder omhoog kan. Een studie is immers een investering in jezelf en in je eigen toekomst, daarom mag er ook van studenten een grotere eigen bijdrage verwacht worden. Eén van de voorstellen is dat de basisbeurs wordt afgeschaft en vervangen wordt door een sociaal leenstelsel. Dat zou betekenen dat de gemiddelde studieschuld zal stijgen. In hoeverre is een studie profijtelijk?

In dit artikel bespreken we twee vragen. De eerste vraag is of een hogere opleiding loont. We beschrijven hierbij het inkomen van mbo'ers, hbo'ers en wo'ers van 20 tot 65 jaar in 2007–2009. Dit geeft een indicatie van het profijt van een hogere opleiding. We gaan in dit artikel niet in op de investering die studenten moeten doen om een hogere opleiding te volgen (OECD, 2011). De tweede vraag is welke groepen afgestudeerden zo'n laag inkomen hebben dat ze moeite zullen hebben om een eventuele studielening terug te betalen.

In paragraaf 2 gaan we in op de vraag of mensen met een hoger opleidingsniveau ook een hoger inkomen hebben. De inkomensverschillen tussen mensen met verschillende opleidingsrichtingen worden besproken in paragraaf 3. In paragraaf 4 kijken we naar de maatschappelijke positie van afgestudeerden. In paragraaf 5 vergelijken we het huishoudinkomen van afgestudeerden met en zonder partner. Tot slot gaan we in paragraaf 6 in op middelbaar en hoger opgeleiden met een minimum huishoudinkomen.

We gebruiken in dit onderzoek het verzamelinkomen, omdat dit inkomensbegrip in de studiefinanciering wordt gebruikt om vast te stellen of iemand genoeg inkomen heeft om zijn of haar studieschuld af te

¹⁾ Dit artikel is een verkorte en bewerkte uitgave van het rapport 'Inkomens van afgestudeerden, 2007–2009' dat in 2011 in opdracht van het ministerie van OCW door het Centrum van Beleidstatistiek van het CBS is samengesteld.

betalen²⁾. Het verzamelinkomen bevat niet alleen inkomen uit werk, maar ook inkomen uit uitkeringen, sparen, beleggen en aanmerkelijk belang in een vennootschap. Daarnaast wordt het verzamelinkomen verlaagd door aftrekposten in de belastingaangifte, zoals hypotheekrenteaftrek. Voor de leesbaarheid wordt in dit hoofdstuk gesproken over inkomen in plaats van over verzamelinkomen.

In paragraaf 2 en 3 is het inkomen altijd het individuele verzamelinkomen van de afgestudeerden. In paragraaf 5 en 6 waar onderscheid wordt gemaakt tussen alleenstaanden en mensen met een partner spreken we van huishoudinkomen. Bij alleenstaanden is het huishoudinkomen het individuele (verzamel) inkomen, terwijl dat bij mensen met een partner het gezamenlijke verzamelinkomen van de afgestudeerde en de partner is. Afgestudeerden met een studieschuld moeten maandelijks een deel van hun schuld aflossen, tenzij hun verzamelinkomen onder een bepaalde inkomensgrens ligt. De hoogte van de grens is afhankelijk van de huishoudsituatie van de afgestudeerde. Een inkomen onder deze grens wordt een minimum huishoudinkomen genoemd.

2 Individueel inkomen van mbo'ers, hbo'ers en wo'ers

In deze paragraaf beschrijven we de individuele inkomens van mensen van 20 tot 65 jaar met een afgeronde mbo-, hbo- of wetenschappelijke opleiding. We spreken kortweg van afgestudeerden (zie kader). Loont het om een hogere opleiding te volgen?

Afgestudeerden

Onder afgestudeerden worden personen van 20 tot 65 jaar met een afgeronde mbo-, hbo- of wo-opleiding verstaan.

- Afgeronde mbo-opleiding: een diploma in het middelbaar beroepsonderwijs. In dit onderzoek worden alleen diploma's uit de beroepsopleidende leerweg (mbo-bol) meegenomen.

- Afgeronde hbo-opleiding: een diploma in het hoger beroeps-onderwijs. Een wo bachelordiploma valt hier ook onder.
- Afgeronde wo-opleiding: een diploma in het wetenschappelijk onderwijs. Een hbo masterdiploma valt hier ook onder.

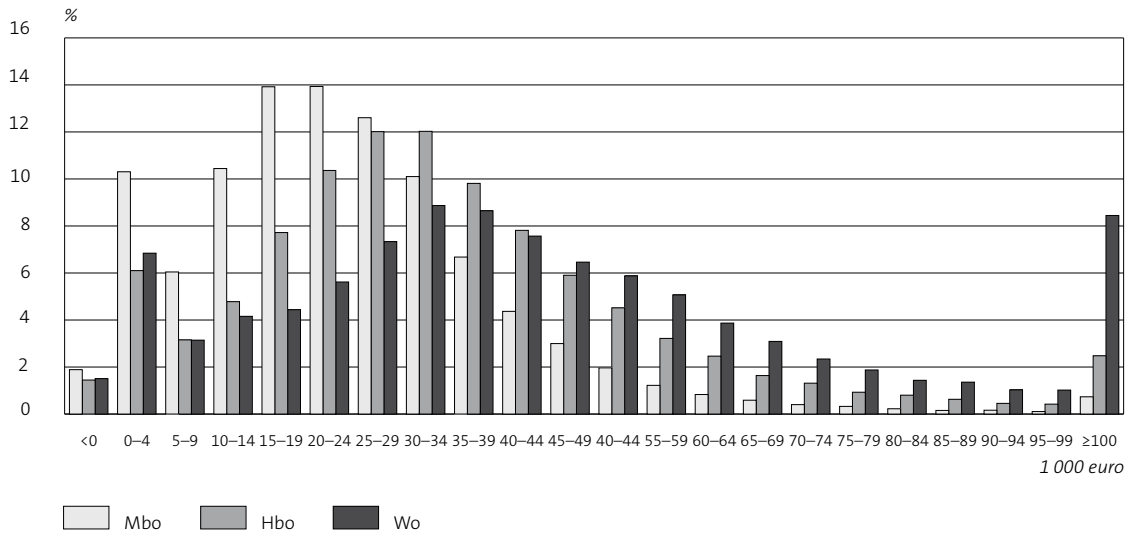
2.1 Een hogere opleiding loont

Wo'ers hebben een twee keer zo hoog verzamelinkomen als mbo'ers. In de periode 2007–2009 is het gemiddelde inkomen van mbo'ers 25 duizend euro per jaar, terwijl het inkomen van wo'ers veel hoger ligt met gemiddeld 50 duizend euro. Het inkomen van hbo'ers ligt hier tussenin, op 36 duizend euro.

Er zijn ook mensen met een heel laag inkomen of zelfs een negatief verzamelinkomen. Vaak hebben ze een partner die wel een hoger inkomen heeft. Mbo'ers hebben vaker vrijwel geen inkomen dan hbo'ers en wo'ers (figuur 2.1.1). Zo heeft 12 procent van de mbo'ers een inkomen onder de 5 duizend euro per jaar. Onder vrouwen met een mbo-opleiding is dit zelfs 19 procent. Driekwart van deze vrouwen ziet zichzelf als niet-werkend maar heeft ook geen bijstandsuitkering. Deze vrouwen hebben bijna altijd een partner. Onder mannen komt zo'n laag inkomen bij alle opleidingsniveaus ongeveer even vaak voor (steeds ongeveer 5 procent). Waar vrouwen met zulke lage inkomens over het algemeen niet werken, heeft driekwart van de mannen met weinig inkomen wel een baan.

²⁾ De in dit artikel gehanteerde inkomensbegrippen wijken daarom af van de standaardinkomensbegrippen van het CBS.

2.1.1 Verdeling individueel inkomen van afgestudeerden, 2007/2009

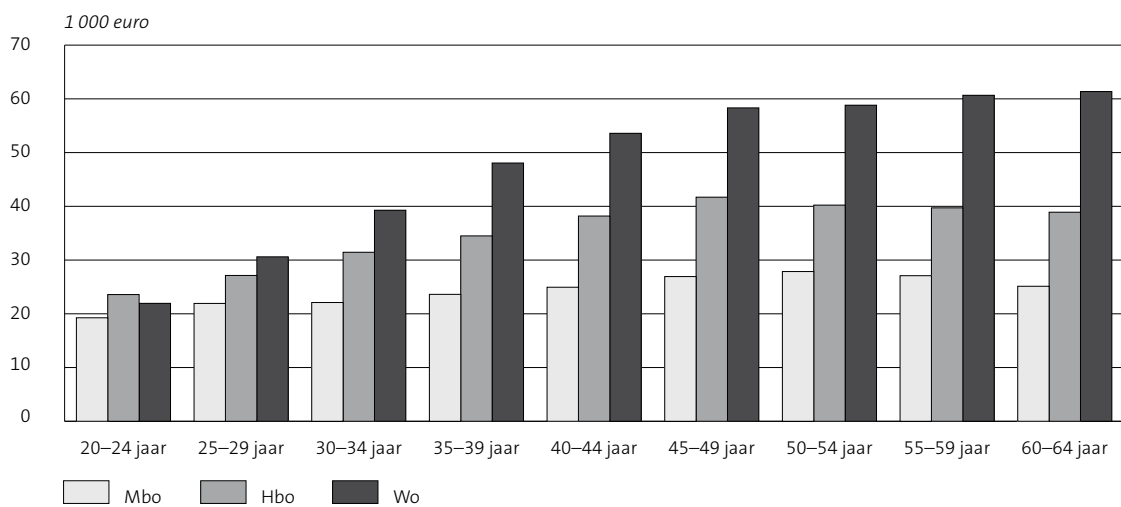

Hoger opgeleiden hebben minder vaak een laag verzamelinkomen. Van zowel de hbo'ers als de wo'ers heeft 8 procent een inkomen onder de 5 duizend euro. Wo'ers hebben wel veel vaker een hoog inkomen. Van de wetenschappelijk opgeleiden heeft 8 procent een inkomen boven een ton, terwijl dit onder mbo'ers 1 procent is en onder hbo'ers 3 procent.

2.2 Inkomensverschillen vooral bij ouderen

Onder jongeren (20 tot 25 jaar) zijn de inkomensverschillen tussen middelbaar, hoger en wetenschappelijk opgeleiden niet zo groot. Echter, hoe ouder mensen zijn, des te groter zijn de inkomensverschillen tussen mbo'ers, hbo'ers en wo'ers (figuur 2.2.1). Bij 20 tot 25-jarigen verdienen wo'ers 1,14 keer zoveel als mbo'ers, terwijl dit bij 60-plussers 2,5 keer zoveel is.

2.2.1 Individueel inkomen van afgestudeerden naar leeftijd, 2007/2009

2.3 *Inkomensverschil tussen oud en jong het grootst bij academici*

Uit figuur 2.2.1 blijkt ook dat het verzamelinkomen van ouderen flink hoger is dan dat van jongeren. Dit geldt vooral voor academici. Het gemiddelde inkomen van wo'ers van 60 tot 65 jaar is 2,8 keer zo hoog als dat van 20 tot 25-jarige wo'ers. Bij mensen met een mbo- of hbo-opleiding is het verschil tussen ouderen en jongeren veel kleiner. 60-plussers met een hbo-opleiding verdienen 1,6 keer zoveel als jonge hbo'ers en onder mbo'ers is dit 1,3 keer zoveel.

Waarom is het verschil in inkomen tussen oud en jong kleiner bij mbo'ers en hbo'ers dan bij wo'ers? Voor een deel komt dit doordat oudere mbo'ers minder vaak werken dan oudere hoogopgeleiden. Deze mensen met een laag of helemaal geen inkomen halen het gemiddelde inkomen naar beneden. Slechts 28 procent van de mbo'ers van 60 tot 65 jaar omschrijft zichzelf als werkend, terwijl dit onder wo'ers 45 procent is.

Toch blijft het verschil in inkomen tussen oud en jong het grootst bij wo'ers, ook als we rekening houden met de niet-werkenden. Werkende wo'ers van 60 jaar en ouder verdienen 2,7 keer zoveel als werkende wo'ers onder de 25. Onder werkenden met mbo- en hbo-opleiding is dit respectievelijk 1,7 en 1,9 keer zoveel. Kortom, een hogere opleiding loont. Jonge wo'ers verdienen al meer dan hun leeftijdsgenoten op mbo-niveau, maar vooral ouderen lijken flink financieel voordeel van hun academische opleiding te hebben.

3 Verschillen in individueel inkomen tussen opleidingsrichtingen

Waar de keuze voor een opleidingsniveau vaak voor een belangrijk deel afhangt van capaciteiten, kunnen aankomend studenten bij het kiezen van een richting veel meer uitgaan van persoonlijke interesses. Maar ook het salaris dat met een beroep te verdienen valt, wordt soms meegenomen in de overweging. In de ene sector wordt nu eenmaal meer verdiend dan in de andere. Over welke sectoren hebben we het dan?

3.1 *Laagste verzamelinkomen met opleiding in de zorg*

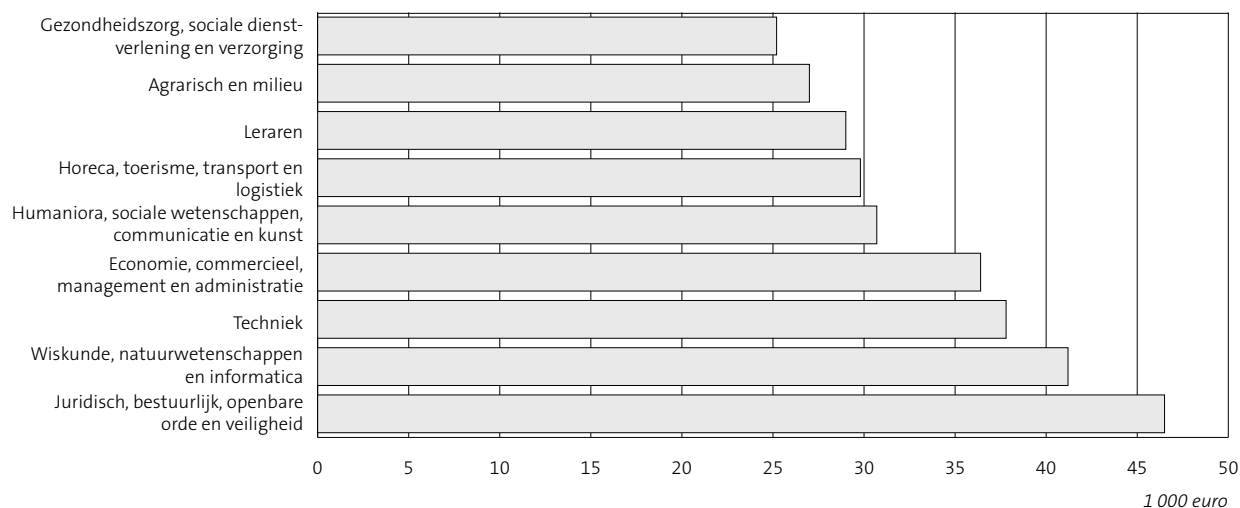
Als we geen onderscheid maken naar opleidingsniveau zien we bij mensen met een opleiding in de zorg het laagste verzamelinkomen, gemiddeld 25 duizend euro per jaar. Ook met een agrarische- of lerarenopleiding blijft het gemiddelde inkomen aan de lage kant. Een studie gericht op beroepen in de juridische of bestuurlijke sector, openbare orde en veiligheid (kortgezegd: juridische beroepen) levert veruit het hoogste inkomen op, gemiddeld 47 duizend euro per jaar (zie figuur 3.1.1). Twee factoren zijn belangrijk bij het verklaren van deze inkomensverschillen tussen opleidingsrichtingen: de hoogte van het uurloon en het aantal uren dat mensen werken.

Als het gemiddelde uurloon in een sector lager is, zal daardoor het gemiddelde jaarinkomen van mensen die voor deze sector zijn opgeleid lager zijn. Het gemiddelde uurloon in een sector wordt uiteraard sterk bepaald door het opleidingsniveau van de mensen in die sector. Inderdaad zien we dat mensen met een zorgopleiding relatief vaak lager opgeleid zijn: 60 procent van hen is mbo'er. Bij agrarisch opgeleiden is dit zelfs 71 procent. Het lagere inkomen van mensen met een lerarenopleiding en het hoge inkomen van juridisch opgeleiden kan op deze manier echter niet afdoende verklaard worden: 80 procent van de mensen met een lerarenopleiding is hbo'er en onder juridisch opgeleiden zijn bijna net zo veel mbo'ers als wo'ers (38 en 44 procent). We zullen verderop ook zien dat de inkomensverschillen tussen opleidingsniveaus in de ene sector veel groter zijn dan in de andere. Dit kan voor een deel worden verklaard door werkelijke verschillen in uurloon tussen richtingen (dus binnen hetzelfde opleidingsniveau).

Maar er is nog een andere belangrijke factor. In bepaalde sectoren is het gebruikelijk om in deeltijd te werken, waardoor het jaarinkomen lager uitvalt, terwijl het jaarinkomen bij een voltijdbaan wel hoog kan zijn. Zo geldt voor mensen met een zorgopleiding – hoofdzakelijk vrouwen – dat ze relatief vaak niet werken (32 procent), en anders dikwijls parttime werken (gemiddeld 31 uur per week). Ook mensen met een lerarenopleiding werken gemiddeld vier dagen per week. Dit geldt overigens weer niet voor agrarisch

opgeleiden. Van hen geeft slechts 12 procent aan niet te werken en zij maken wekelijks de meeste uren (gemiddeld 45 uur), maar toch hebben zij een laag inkomen.

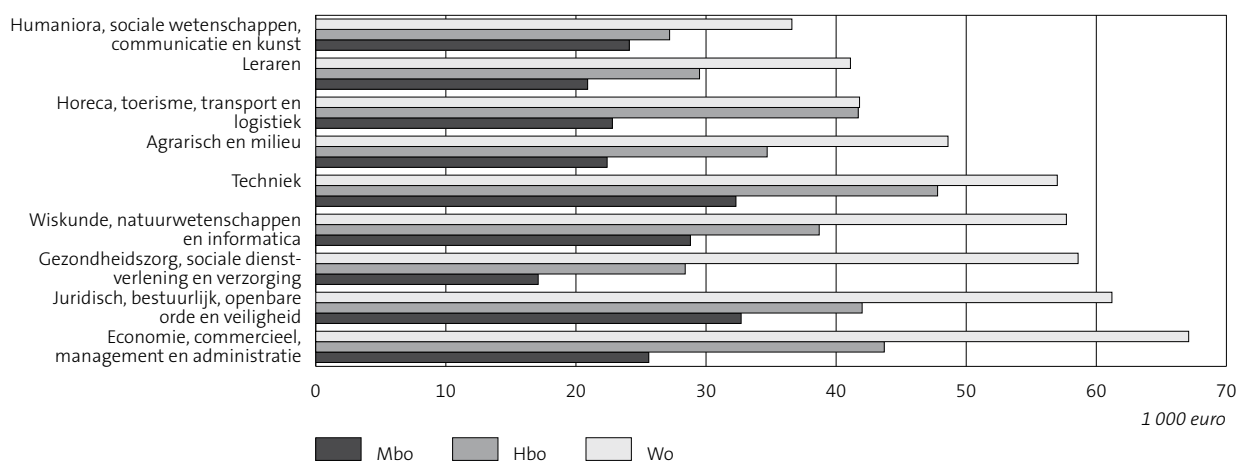
3.1.1 Individueel inkomen van afgestudeerden naar opleidingsrichting, 2007/2008

3.2 Grootste inkomensverschillen binnen zorg- en economische opleidingen

Wat met een bepaalde richting gemiddeld wordt verdiend, kan dus sterk afhangen van het opleidingsniveau (figuur 3.2.1). De grootste verschillen zien we bij opleidingen voor de zorg en bij economische, commerciële,

3.2.1 Individueel inkomen van afgestudeerden naar opleidingsrichting en opleidingsniveau, 2007/2009

administratieve en managementopleidingen (kortgezegd: economische opleidingen). In beide gevallen stijgt het inkomen sterk met het opleidingsniveau. Een studie in de zorg levert met name een laag inkomen op als een mbo-opleiding is gevolgd, terwijl mensen met een wo-opleiding in die richting juist relatief veel verdienen (59 duizend euro per jaar). Verschillen in uurloon spelen uiteraard een belangrijke rol, maar daar komt bovenop dat afgestudeerden in de zorg met een hogere opleiding vaker werken en dan ook meer uren werken per week.

Niet altijd hebben hoger opgeleiden een hoger inkomen; met een opleiding voor horeca en transport maakt het niet uit of een hbo- of wo-opleiding is gevolgd en bij mensen met een sociale opleiding is er weinig verschil tussen mbo'ers en hbo'ers.

3.3 *Onder wo'ers verdienen sociale wetenschappers het minst*

Ten slotte kijken we naar verschillen binnen de opleidingsniveaus. Mbo-afgestudeerden verdienen gemiddeld weinig met een zorgopleiding (17 duizend euro per jaar), en veel met een juridische of technische opleiding. Hbo'ers hebben een relatief laag verzamelinkomen als zij een sociale opleiding hebben afgerond, en een relatief hoog inkomen als ze een technisch diploma hebben. Hoewel wo'ers met een opleiding in de sociale wetenschappen meer verdienen dan hbo'ers met deze achtergrond, is deze richting ook voor wo'ers de minst verdienende. Wo'ers met een economische opleiding verdienen het meest: gemiddeld 67 duizend euro per jaar.

4 **Maatschappelijke positie en arbeidsverleden**

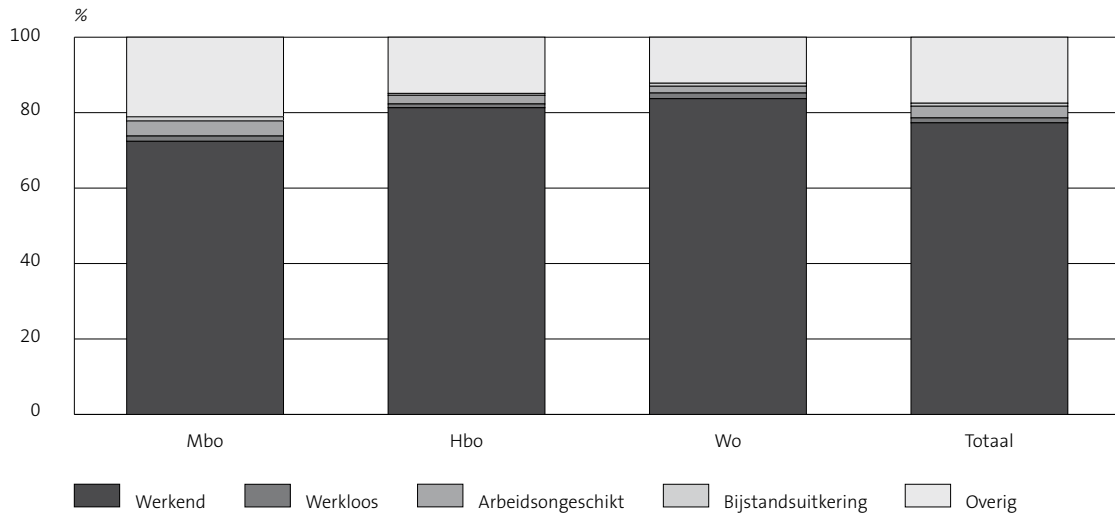
Studeren wordt vaak gezien als een investering in jezelf. Je stopt tijd, geld en energie in het volgen van een opleiding in de verwachting dat je hier later wat aan hebt, bijvoorbeeld in de vorm van een goede baan. Niet iedereen is echter aan het werk na een afgeronde mbo-, hbo- of wo-opleiding. Voor sommigen zal dit een bewuste keuze zijn, bijvoorbeeld vanwege zorgtaken in het gezin. Voor anderen zullen onvrijwillige factoren een rol spelen zoals arbeidsongeschiktheid of werkloosheid.

In deze paragraaf brengen we de maatschappelijke positie van personen met een afgeronde mbo-, hbo- of wo-opleiding in beeld. De maatschappelijke positie is in dit onderzoek gebaseerd op een omschrijving die mensen van zichzelf geven. Als iemand een paar uur per week werkt en daarnaast thuis voor de kinderen zorgt, zal deze persoon zichzelf hoogst waarschijnlijk omschrijven als huisvrouw/man en niet als werkend. Door naar de maatschappelijke positie te kijken, geven we een indicatie voor wie studeren een goede investering is geweest. Daarbij moet wel aangetekend worden dat het hier gaat om een momentopname. Iemand die jarenlang gewerkt heeft en dan korte periode niet werkt, heeft geen slechte investering gedaan. We kijken daarom ook naar de maatschappelijke positie in het verleden.

4.1 *Ruim driekwart van de afgestudeerden werkt*

Van de 20- tot 65-jarigen die zijn afgestudeerd in het mbo, hbo of wo, heeft ruim driekwart betaald werk. Daarnaast valt bijna 20 procent in de categorie 'overig', dat zijn voor het grootste deel mensen die vrijwillig niet werken, bijvoorbeeld vanwege de zorg voor hun kinderen. De afgestudeerden in ons onderzoek hebben allemaal minimaal een middelbaar opleidingsniveau, maar toch zien we duidelijke verschillen in maatschappelijke positie tussen de drie opleidingsniveaus (figuur 4.1.1). Wo'ers hebben met bijna 85 procent het vaakst betaald werk, gevolgd door de hbo'ers met ruim 80 procent. Mensen met een mbo-opleiding werken het minst vaak na hun studie (72 procent). Ook zijn zij vaker arbeidsongeschikt dan hbo'ers en wo'ers.

4.1.1 Maatschappelijke positie van afgestudeerden, 2007/2009

4.2 Vooral vrouwen van 30 tot 45 jaar minder vaak aan het werk

Tot ver in de vorige eeuw was het gebruikelijk dat in het gezin de man werkte en de vrouw thuis bleef om het huishouden te doen en voor de kinderen te zorgen. Tegenwoordig zien we dat deze traditionele rolverdeling minder vaak voorkomt. Steeds meer vrouwen zijn aan het werk en de zorgtaken in het gezin worden meer gedeeld. Toch is er nog steeds een duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen in maatschappelijke positie (figuur 4.2.1). Vrouwen werken na hun studie gemiddeld minder vaak dan mannen, 68 procent tegenover 87 procent. Vooral van 30 tot 45 jaar, wanneer mensen vaak jonge kinderen hebben, zien we dat mannen vaker werken dan vrouwen. Na hun 45ste halen vrouwen weer iets van hun achterstand op mannen in. Verder valt op dat relatief weinig personen van 60 tot en met 64 jaar nog werken en dat het aandeel arbeidsongeschikten groter is onder ouderen.

4.2.1 Maatschappelijke positie van afgestudeerden naar geslacht en leeftijd, 2007/2009

	Mannen			Vrouwen		
	werkend	werkloos/uitkering	overig	werkend	werkloos/uitkering	overig
	%					
Leeftijd						
20-24 jaar	90	3	7	85	3	12
25-29 jaar	94	2	4	83	3	14
30-34 jaar	95	3	2	73	3	23
35-39 jaar	96	3	2	68	4	28
40-44 jaar	94	3	3	69	5	26
45-49 jaar	92	5	3	71	5	23
50-54 jaar	91	6	3	68	8	24
55-59 jaar	81	9	10	56	10	33
60-64 jaar	40	10	50	24	10	66

4.3 Vrouwen hebben minder werkervaring

Zoals hierboven al beschreven werken vrouwen tussen de 30 en 44 jaar minder vaak dan mannen. Dit is ook terug te zien in het aantal jaren werkervaring. Bijna alle mannen van 45 tot 65 jaar (94 procent) hebben

namelijk meer dan 20 jaar werkervaring, terwijl dit onder vrouwen in die leeftijdsgroep maar 67 procent is. Wat dat betreft doen mannen dus meer met hun opleiding dan vrouwen.

4.3.1 Aantal jaren werkervaring van afgestudeerden van 45–64 jaar, 2007/2009

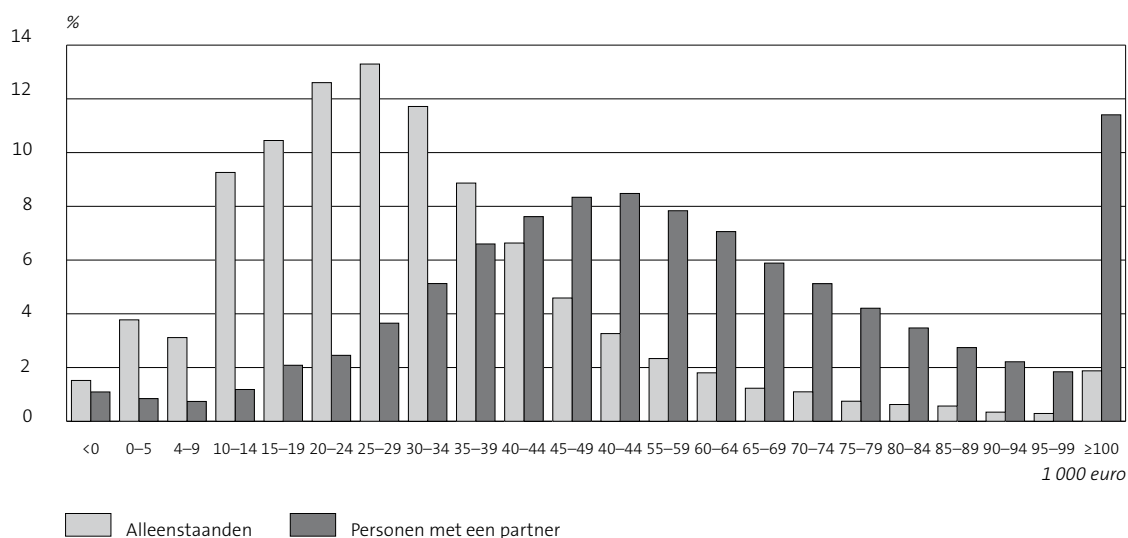
	Man	Vrouw
	%	
1 jaar of korter	1	2
1– 4 jaar	0	3
5– 9 jaar	1	8
10–19 jaar	4	20
20 jaar of langer	94	67
Onbekend	1	1
Totaal	100	100

5 Huishoudinkomen van afgestudeerden zonder en met partner

5.1 Dubbel inkomen voor paren

Drie kwart van de afgestudeerden heeft een partner. Bij deze afgestudeerden hangt het huishoudinkomen dus niet alleen van hun eigen inkomen af, maar ook van het inkomen van hun partner. Het inkomen van deze paren, dus inclusief het inkomen van de partner, is zoals verwacht ongeveer tweemaal zo hoog als het inkomen van alleenstaanden. Dit zien we terug in figuur 5.1.1. Alleenstaanden hebben vaak een inkomen tussen de 25 en 30 duizend euro, terwijl het gezamenlijke inkomen van paren voornamelijk tussen de 50 en 55 duizend euro ligt. Bij de gehuwden en samenwonenden dragen mannen meestal meer bij aan het gezamenlijke inkomen dan vrouwen.

5.1.1 Verdeling huishoudinkomen van afgestudeerden, 2007/2009

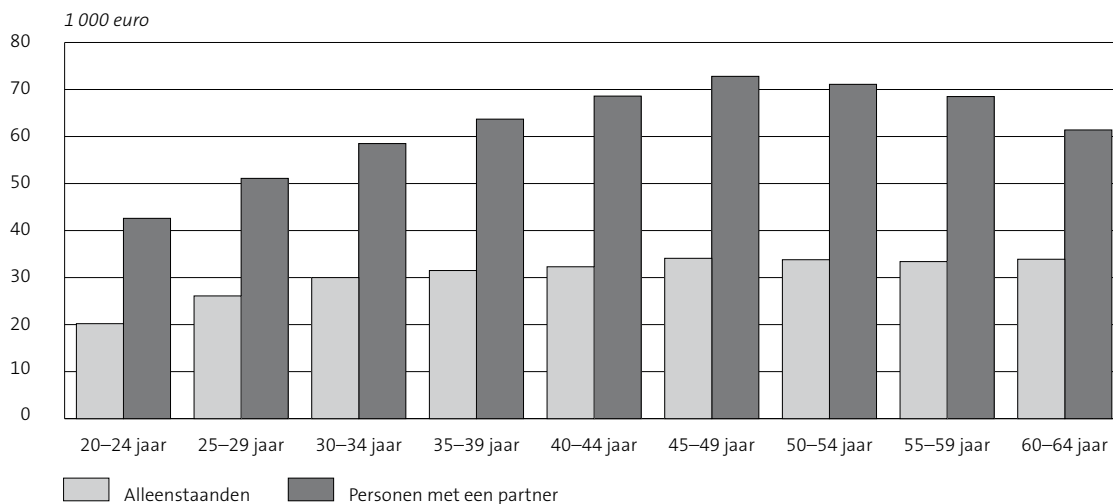

5.2 Inkomensverschil tussen paren en alleenstaanden op middelbare leeftijd het grootst

Figuur 5.2.1 laat zien hoe het huishoudinkomen van alleenstaanden en mensen met een partner verschilt per leeftijdscategorie. Niet in elke leeftijdscategorie is het huishoudinkomen van personen met een partner tweemaal zo hoog. Het verschil neemt toe naarmate men ouder wordt en neemt vanaf 50 jaar weer af.

5.2.1 Huishoudinkomen van afgestudeerden naar leeftijd, 2007/2009

6 Minimum huishoudinkomens

Afgestudeerden met een studieschuld moeten maandelijks een deel van hun schuld aflossen. Echter, wanneer afgestudeerden een verzamelinkomen hebben onder een bepaalde inkomensgrens, hoeven ze het maandbedrag tijdelijk niet of niet geheel te betalen (draagkrachtregeling). De hoogte van deze inkomensgrens hangt af van de gezinssituatie van de afgestudeerde: alleenstaand zonder kinderen, alleenstaand met kinderen of samenwonend of getrouwd. We spreken hier van een minimuminkomen wanneer iemand een huishoudinkomen heeft dat lager ligt dan de inkomensgrens die van toepassing is op zijn of haar gezinssituatie. Zie de Technische toelichting voor de hoogte van de inkomensgrenzen.

In deze paragraaf wordt het aandeel afgestudeerden in kaart gebracht bij wie in 2007-2009 sprake was van minimum huishoudinkomen. Wanneer deze afgestudeerden een studieschuld zouden hebben, zouden ze die (tijdelijk) niet hoeven af te lossen. Echter, maar een deel van hen heeft daadwerkelijk een studieschuld. Sommigen hebben nooit een dergelijke schuld gehad, bij anderen is deze afgelost of is inmiddels de termijn verstreken waarbinnen aflossing verplicht was.

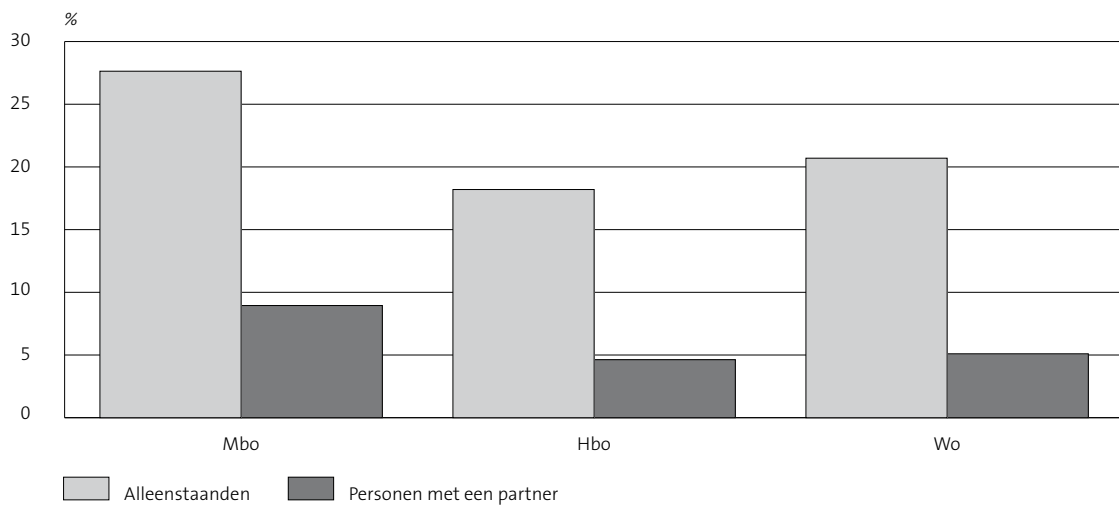
6.1 Een op de negen afgestudeerden heeft een minimum huishoudinkomen

Voor één op de negen afgestudeerden (11 procent) geldt in 2007-2009 dat hun inkomen zo laag is dat ze een eventuele studieschuld (tijdelijk) niet zouden hoeven af te lossen. Vooral onder alleenstaanden zien we veel minimuminkomens: 23 procent van de alleenstaanden heeft een minimuminkomen. Onder gehuwden en samenwonenden komen minimum huishoudinkomens veel minder vaak voor, namelijk bij 7 procent van de afgestudeerden.

6.2 Alleenstaande mbo'ers hebben het vaakst een minimuminkomen

Mbo'ers hebben het vaakst in 2007–2009 een minimum huishoudinkomen, onder alleenstaande mbo'ers is dit zelfs 28 procent (figuur 6.2.1). Onder alleenstaande wo'ers komt een minimuminkomen vaker (21 procent) voor dan onder alleenstaande hbo'ers (18 procent). Een verklaring hiervoor is dat onder alleenstaande wo'ers iets meer mensen werken als zelfstandige en een relatief groot deel van de zelfstandigen een verzamelinkomen heeft dat onder het minimuminkomen ligt.

6.2.1 Afgestudeerden met een minimum huishoudinkomen, 2007/2009

Tabel 6.2.2 toont per opleidingsniveau de leeftijdsverdeling van afgestudeerden met een minimum huishoudinkomen. Te zien is dat zowel bij mbo'ers, als bij hbo'ers en wo'ers de mensen met een minimum huishoudinkomen het vaakst in de leeftijd zijn van 35 tot 45 jaar: Zij vormen 28 procent van de groep met een minimuminkomen. Waarschijnlijk zijn dit in veel gevallen mensen met kinderen. De alleenstaande ouder of één van de partners werkt (tijdelijk) minder of helemaal niet om voor de kinderen te zorgen.

6.2.2 Afgestudeerden met een minimum huishoudinkomen naar leeftijd, 2007/2009

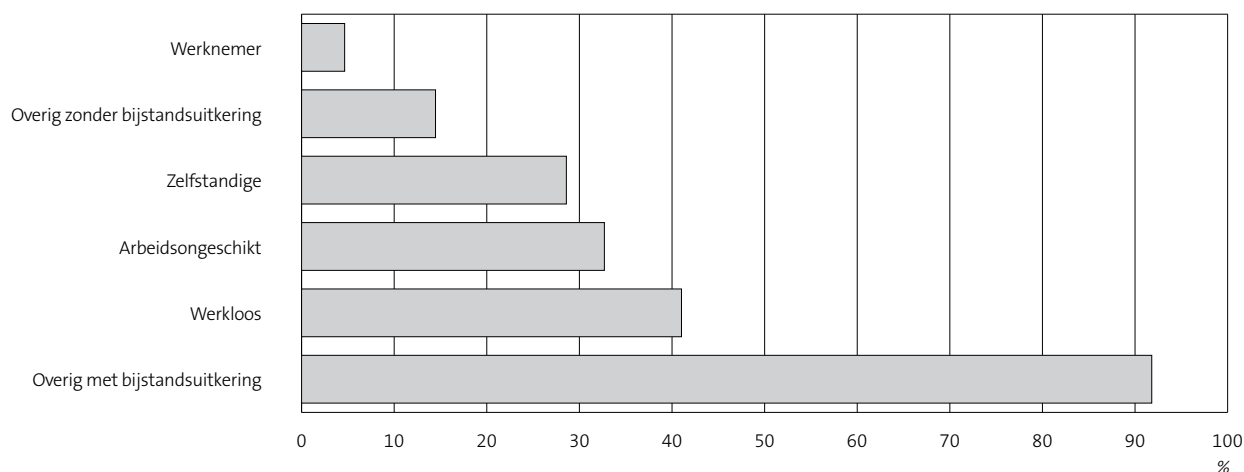
	Mbo	Hbo	Wo
	%		
Leeftijd			
20–24 jaar	10	6	3
25–29 jaar	8	13	12
30–34 jaar	11	12	10
35–39 jaar	14	14	14
40–44 jaar	15	14	15
45–49 jaar	12	12	13
50–54 jaar	10	12	13
55–59 jaar	10	10	10
60–64 jaar	10	8	9

6.3 Zelfstandigen dikwijls onder minimuminkomen

Bijna drie op de tien zelfstandigen hebben een minimum huishoudinkomen (figuur 6.3.1). Zij maken te weinig winst of hebben teveel aftrekposten om boven de inkomensgrens uit te komen. Van de werknemers daarentegen verdient 95 procent genoeg om af te lossen op een eventuele studieschuld. Ook de niet-werkenden zonder bijstandsuitkering hebben meestal geen minimuminkomen. Zij hebben vaak een partner met voldoende inkomen.

Zowel bij alleenstaanden als gehuwden en samenwonenden hebben mensen met een bijstandsuitkering vrijwel altijd een minimum huishoudinkomen. Dat is ook niet vreemd, want de hoogte van een bijstandsuitkering ligt ver beneden de inkomensgrens, dus zonder aanvullend inkomen vallen bijstandsgerechtigden automatisch onder het minimum huishoudinkomen.

6.3.1 Afgestudeerden met een minimum huishoudinkomen naar maatschappelijke positie, 2007/2009

Technische toelichting

Bronnen

Enquête Beroepsbevolking (EBB)

De EBB is een doorlopende enquête onder personen van 15 jaar en ouder die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (de institutionele bevolking). Het betreft een steekproefonderzoek waarop elk jaar ongeveer 90 duizend personen responderen. Het doel van de EBB is zicht te krijgen op de relatie tussen mens en arbeidsmarkt. Hiertoe wordt onder meer informatie verzameld over de positie op de arbeidsmarkt van personen en worden demografische kenmerken van huishoudens vastgelegd. Gegevens worden vastgesteld op het moment van enquêteren. Doordat in dit onderzoek verschillende bronnen in combinatie met de EBB zijn gebruikt, kunnen uitkomsten verschillen van eerder door het CBS gepubliceerde cijfers.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB) 2007–2009

Het SSB is een stelsel van registers en enquêtes, die op persoonsniveau aan elkaar zijn gekoppeld. Per jaargang worden meer dan 50 registers gebruikt. Deze registers hebben betrekking op verschillende sociaaleconomische onderwerpen, zoals banen, uitkeringen, woningen en onderwijs. Het SSB bevat

voorlopige en definitieve gegevens. Bij definitieve gegevens zijn registers en enquêtes onderling op elkaar afgestemd en consistent gemaakt.

De doelpopulatie van het SSB bestaat uit alle personen die in Nederland wonen, en personen die niet in Nederland wonen maar in Nederland werken of een uitkering dan wel pensioen vanuit Nederland ontvangen.

Voor dit onderzoek zijn gegevens uit het SSB gebruikt die betrekking hebben op bijstandsuitkeringen. Deze gegevens zijn gebaseerd op bronbestanden afkomstig van gemeenten.

Integraal Inkomensbestand (IIB) 2007–2009

Het Integraal Inkomensbestand bevat per jaar informatie over inkomens van personen en huishoudens in een bepaald jaar. Hieruit hebben we het verzamelinkomen van personen afgeleid. Dit bestand wordt samengesteld uit gegevens die ontleend zijn aan administraties. De belangrijkste dataleverancier is de Belastingdienst.

Populatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle personen in Nederland in de leeftijd van 20 tot 65 jaar die een hbo of wetenschappelijke opleiding hebben afgerond en personen met een afgeronde mbo-bol (beroepsopleidende leerweg) opleiding. Tot de onderzoekspopulatie behoren geen personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen en geen studenten. De basis is de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Op het moment van enquêteren moest de persoon 20–64 jaar zijn. Om voldoende respondenten te krijgen, zijn in dit onderzoek drie jaargangen EBB gebruikt, 2007, 2008 en 2009. Met deze drie jaargangen konden vervolgens gemiddelde uitkomsten voor de periode 2007–2009 worden bepaald.

Methode

Van alle personen uit de EBB in 2007, 2008 en 2009, is op het enquêtemoment de leeftijd en het opleidingsniveau bepaald. Alleen personen van 20–64 jaar die middelbaar of hoger opgeleid zijn, zijn geselecteerd. Van de middelbaar opgeleiden worden alleen personen met een beroepsopleidende leerweg meegenomen. Uit de EBB is informatie meegenomen over arbeidsongeschiktheid en werkloosheid in het verleden en over de maatschappelijke positie op enquêtemoment. Om de maatschappelijke positie te bepalen, is in de enquête gevraagd hoe mensen zichzelf zouden omschrijven: werkend, werkloos, vrijwilliger, arbeidsongeschikt, student, huisman of -vrouw of gepensioneerd.

Voor personen die zichzelf niet zien als werkend, werkloos of arbeidsongeschikt is bepaald of zij een bijstandsuitkering hebben op enquêtemoment. Hiervoor is de EBB verrijkt met registratiegegevens over bijstandsuitkeringen uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB).

Het verzamelinkomen is afgeleid uit het Integrale Inkomensbestand (IIB) Het verzamelinkomen bestaat uit de volgende componenten:

- Inkomen uit werk en woning (box 1)
- Inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2);
- Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen (box 3).

We hebben het verzamelinkomen bepaald van enquêtepersonen en hun eventuele partner van het jaar waarin personen geënquêteerd zijn. Van personen die in 2007 geënquêteerd zijn, is het verzamelinkomen dus afkomstig uit 2007, terwijl van personen die in 2009 zijn ondervraagd het jaarinkomen over 2009 wordt meegenomen.

Op basis van het IIB wordt vervolgens vastgesteld wie de eventuele partner in het huishouden is. Van deze partner wordt ook het verzamelinkomen berekend.

Personen met een minimuminkomen kunnen vrijstelling krijgen voor het terugbetalen van hun studieschuld. Om te bepalen of afgestudeerden hiervoor in aanmerking komen vergelijken we hun verzamelinkomen in het verslagjaar met de draagkrachtvrije bedragen van DUO die gelden voor alleenstaanden, alleenstaande ouders en paren in dat jaar. Onderstaande staat geeft een overzicht van deze draagkrachtvrije bedragen.

B.1 Overzicht draagkrachtvrije bedragen

	Alleenstaanden	Alleenstaande ouders en personen met een partner
	<i>euro</i>	
2007	15 105,09	21 578,70
2008	15 628,54	22 326,49
2009	16 115,31	23 021,87

Literatuur

Elbers, H. (2011, 17 januari). Flinke toename aandeel leningen in studiefinanciering. CBS-Webmagazine.

OECD (2011). Education at a Glance 2011: OECD indicators. OECD Publishing.

Mooij, M. de, M. Geerdinck, L. Oostrom en C. van Weert (2011). Inkomens van afgestudeerden, 2007–2009. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.